ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

10 ДИНАРА 1952

Година XVI — Број 135 — Субота, 31 јул 1954

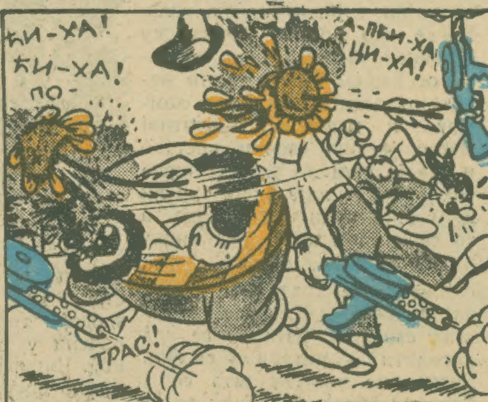

МИКИ трагa за Мула-лом

ГУСАРИ СЕ ПРЕДАЈУ

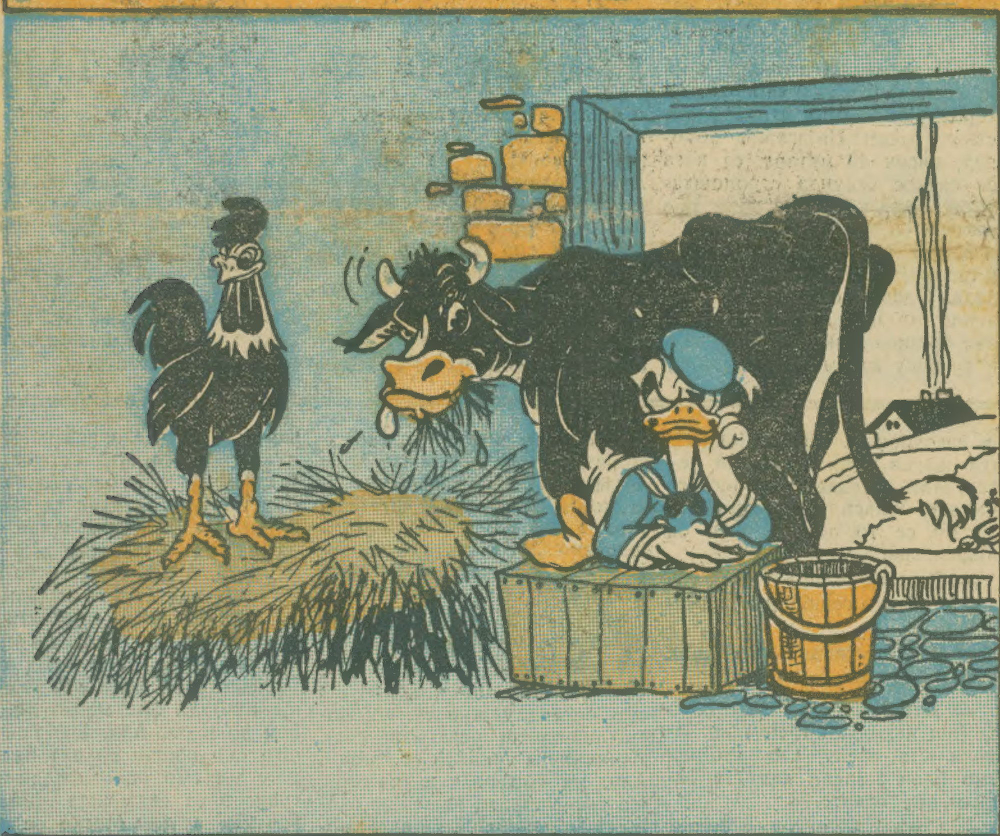
25

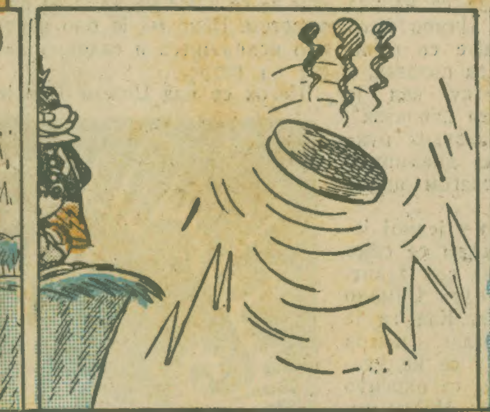

22 километра пешке по морском дну

Дански нижењер Јан Ур, назван човек-жаба, недавно је прешао испод воде мореуз који везује Данску с Немачком. Он је том приликом превалио пешке 22 километра по морском дну. Ево шта је изјавио по изласку на копно.

Мој прелаз Балтичког Мора, од Родбија у Данској до острва Фемарна у Немачкој, најдужи је пут који сам досад прешао пешке по дну мора. Роним одавно, али је до тада мој најдужи подводни пут износио свега 17,5 км. Том приликом, у октобру 1953 године, прешао сам испод воде пут од Данске до Шведске.

Овога пута намера ми је била да, прелазећи из Данске у Немачку, нађем одговоре на нека питања која су ме одавно интересовала. Нарочито ме је занимао проблем дужине бављења човека под водом, а хтео сам и да утврдим која је најзгоднија брзина кретања по морском дну. Крајњи циљ свих мојих испитивања био је у томе да се састави једна група гњураца која би била у стању да помогне посадама потопљеник подморница, а можда и авиона, на мањим дубинама.

Овај свој најновији подухват, с обзиром на његову тежину, почео сам да припремам још од прошле јесени.

Кад су припреме биле готове, прешао сам 2 јула бродом у Родби, полазну тачку мог подводног путовања. Време је било повољно, али неколико часова по доласку почео је да дува ветар, који је око поноћи достигао велику брзину. Нисам знао шта да радим. Целе ноћи шетао сам уз обалу, надајући се да ће се невреме стишати. Рано ујутру, иако ветар још није био стао, ипак сам одлучио да окушам срећу.

Било је 6,30 часова кад смо изишли из луке. Одмах сам почео да се припремам за скакање у воду. Обукао сам нарочито одело за ходање по морском дну, на леђа ставио апарат за дисање с потребном резервом кисеоника, на ноге „жабља стопала" од гуме. Био сам узнемирен. Ветар се опет разбеснео и дизао је толике таласе да је чак и наш бродски пас добио морску болест. Тада ми је један од мојих помоћника, сав узрујан, рекао: „Пожурите са скакањем. Осећам да ћу се ускоро разболети, па вам онда нећу бити ни од какве користи". Тога тренутка сам скочио. Преко главе ми је прешао огроман талас, подигао ме високо и поново бацио на брод. Неколико минута касније поновио сам покушај. Овога пута имао сам среће. Чим сам додирнуо дно, вратила ми се сигурност у себе и вера у успех.

Ходао сам већ неких двадесетак минута, везан за свој брод који ме је вукао, кад је наједном морско дно постало ниже. Корачао сам с напором по живом песку, каткад и на двадесет метара дубине.

Ускоро сам стигао до једног места које је за време рата било минирано. И њега сам срећно прошао. Дно је опет почело да се уздиже, тако да сам јасно чуо хуку бродских мотора. Понекад сам успевао да разазнам и разговор на палуби. С времена на време, кад бих осетио умор, тражио сам да ми се кроз специјално црево пошаље мало свежег ваздуха. Удисао сам га пуним грудима, одмарајући се на каквој подводној стени.

Приближујући се острву Фемарну на немачкој обали, наилазио сам на олупине потопљених ратних бродова. Свуда су лежали делови бомбардера оборених за време рата над овим острвом. Сви су ти делови били светле боје, као оног дана кад су авиони последњи пут узлетели на извршење задатка. Да будем искрен, плашио сам се да не нагазим на какву мину сакривену у муљу, јер их је овде било пуно.

За све време пута трудио сам се да што јаче урежем у памћење оно што сам видео и осетио, јер сам знао да, кад гњурац изиђе на површину, често заборавља све што је доживео на дну мора. То се и мени дешавало више пута. Ова појава још није потпуно разјашњена.

Прву рибу приметио сам тек кад сам био сасвим близу Фемарна. Но, убрзо видех да то и није била риба, већ хоботница. Погледала ме је за тренутак и — побегла.

Ово путовање од Данске до Немачке било је веома корисно. Оно је употпунило моја искуства о подводним путовањима. Утврдио сам пре свега да је моја одећа била врло добра и да брзина од три и по чвора на час (око шест и по километара) потпуно одговара снази човечјег организма. Уверен сам да ћу сад моћи да образујем једну групу људи-жаба, која ће у многим приликама моћи корисно да послужи.

Кад је Нијагара ишчезла

У Сједињеним Америчким Државама долазак пролећа 1848 године био је праћен великим непогодама. Док су планине још лежале под снегом, у низинама је падала киша, лед на језерима и рекама топио се и пуцао, а реке су надолазиле. Па ипак, становници у долини Нијагаре нису били забринути. Сматрали су да њих не може да задеси никаква несрећа.

Јаки налети ветра брисали су површином језера Ири, из кога отиче река Нијагара, и ломили његов ледени покривач на огромне санте. Ветар је натеривао велике количине језерске воде у корито Нијагаре, тако да је њен, и онако шумни, водопад био још бучнији. Али, ни то није узнемиравало околно становништво. Људи су сматрали да сва та хука и снажно куљање воде не могу никоме да нашкоде.

Увече, 30 марта, људи су спокојно отишли на починак. Негде око поноћи, многи су се изненада пробудили, обузети осећањем да се нешто необично догађа. Не због ломљаве и непогоде. Напротив! Ветар је био сасвим престао и све је постало тихо, сувише тихо. Чак се није више чуо ни шум Нијагариног водопада, а то се у овом крају још никад није догодило.

Чим су постали свесни шта их је пробудило, људе је обузела стрепња. Шта ће се сад догодити? — питали су се они. Затим, не знајући шта се у близини збива, потрчали су из својих домова на обалу. Наједном, застали су као укопани. Од реке није било ни трага! Непојмљива тишина, која је владала свуда унаоколо, натерала је људима страх у кости. Чувени Нијагарин водопад, висок 49 метара, са кога се сваког секунда стропоштава огромна количина воде, пресахнуо је.

Никад се околно становништво није плашило буке водопада. Одавно се већ било навикло на њу. Плашила их је ова тишина, какву у свом животу нису запамтили. Људи су трчали до блатњавих бара на дну корита, из кога је вода углавном била отекла. Збуњено су трљали очи, не знајући је ли то сан или јава.

Са обе стране канадско-америчке границе, јер се граница ових двеју земаља баш овуда протеже, трчали су престрашени људи. Јашући на коњима, многи су јурили дуж празног речног корита, тражећи куда је вода отекла. Кад се сасвим разданило, у кориту су се ле-

по виделе не само подводне стене, муљ и шљунак, већ и зарђали топови, који су били бачени у реку после окршаја код Чипиве 1812 године. Огромно шиљато стење, које дотле још није било видело људско око, стајало је сада разголићено, као да прети.

Неуке људе, верски затуцане и пуне предрасуда, обузимао је све већи страх. Неки су говорили да ово река опомиње људе, други су измишљали најчуднија претсказања, која се, наравно, никад нису испунила, а трећи су тврдили да, најзад, долази „смак света".

Пуна двадесет и четири часа становништво је живело у паничном страху. Неуки људи нису могли ни да наслуте узрок ове необичне природне појаве. А тада, у ноћи између 1 и 2 априла, изненада се проломио тутањ. Опет су људи поскакали из постеља, опет су појурили на обалу, и — били су срећни. Са огромне висине Нијагара се стропоштавала џиновским слапом у своје пресахло корито, моћнија и хучнија но икад раније.

За тих последњих двадесет и четири часа догодило се оно што људи нису запамтили ни пре ни после тога дана. Кад је ваздух постао топлији, санте леда на језеру Ири јурнуле су ка излазу и закрчиле уско грло којим отиче Нијагара. Пуна 24 часа ледени зид одолевао је води која је расла и дизала језерску површину. За то време корито Нијагаре стајало је суво. А онда, делимично услед топљења леда, делимично због све јачег воденог притиска, ледени зид је попустио, вода је покуљала и заједно с ледом наставила да се сурвава са ивице стене. Тако се завршило краткотрајно „априлско чудо" 1848 године, о коме у Америци и данас живи усмено предање.

АТОМСКА ТАЈНА — ЈАВНА ТАЈНА

Атомске тајне уствари су тајне бројева. Ти бројеви брижљиво се чувају од јавности. Али, уколико напредује наука о атомима, те бројеве сазнаје све већи број научника. Недавно су они изнети у једној књизи — атомском речнику — коју је саставио млади француски научник Шарл-Ноел Мартен. Књига се зове „Нуклеарне таблице нуклеарне физике" и свако може доћи до ње. Ту је изнето око 150.000 основних атомских бројева, који су брижљиво рачунати пуних десет година. У њој су, поред формула атомске и водоничне бомбе, изнета и својства атома, чак и оних елемената који ће се тек пронаћи. У овој књизи налази се и рецепт како се хемиским путем може добити злато.

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(13)

Били смо на пола ручка кад Џим, усред нашег веселог разговора о свему и свачему, изненада рече:

— Још неколико часова па ће ноћ. Још мало и бићемо спремни за полазак.

Наједном — ја тада нисам знао због чега — осетио сам се страховито узбуђен и сметен. Руке су ми саме полетеле према џеповима. Држао сам их неко време у њима, а затим сам их лагано извукао. Сада, кад ти пишем историју тог трагичног дана, ја знам због чега сам се тада тако понашао. Џим је изговорио реч „полазак", реч која је била знак за мој покушај да осујетим њихов план. Али, он није изговорио само ту реч. Ублажио ју је, ако тако могу да кажем, речима: још мало. Био сам ни на небу ни на земљи.

— Шта ти је? — запита ме Џим. — Изгледаш као да ти је залогај запео у грлу. Говори! Шта је?

— Има... има нешто за тебе... тамо у колима. — стадох да муцам као да ме је заиста нешто давило. — Једно писмо за тебе...

— Писмо? Овде?

— Да. Стигло је још у Њујорку. Ја... ја сам заборавио да ти то раније кажем.

— Где у колима? — запита Џим.

— На седишту.

— На седишту? — понови он.

Била је то бесмислица, потпуна бесмислица, видиш и сам. У ономе што сам говорио није било никаквог смисла. То сам и сам осећао. Али, морао сам да кажем, макар шта, чиме бих навео Џима да се удаљи. Јер, осећао сам да се час моје акције приближава муњевитом брзином.

Збуњен, Џим пође према колима. Тек што је учинио неколико корака, кад се испред брода зачу глас. Џимов глас.

— Не удаљавајте се сувише. Спремни смо за полазак.

У истом тренутку кад је глас изговорио реч „полазак", скочих на ноге, завукох руке у џепове, извадих динамит и бацих га свом снагом према броду.

Све се одиграло у једној једином секунди. Сећам се само да сам у часу кад сам завитлао динамит угледао Џимово избезумљено лице. Кад га је онај несрећни глас, његов глас, опоменуо да се не удаљава сувише, Џим се окренуо и закорачио натраг. Нисам могао то да предвидим. Тако се он нашао готово у правој линији с местом према коме сам ја бацио динамит.

Земља под мојим ногама је задрхтала, а у небо су сукнули стубови дима и прашине. Један огроман храст, ишчупан из корена, почео је да пада. Последње чега се још сећам од тог ужасног догађаја било је сазнање да храст пада на мене, а затим да су ме његове гране поклопиле...

Кад сам отворио очи, било је већ праскозорје. Недалеко од мене жбуње је горело и пламени језици лизали су уз стабло обореног храста. Као у некој магли, осетио сам на својој мишици додир нечије руке. Окренувши се с муком на ту страну, угледао сам Џима. Лежао је поред мене. Лице му је било покривено крвљу. Крв је цурила и из његових груди, које су биле готово разнете експлозијом. Кад сам покушао да се придигнем, видео сам да се више не налазим под храстом. Неко ме је био извукао испод њега и склонио даље од ватре.

Нагох се над Џимом. Био је на издисају. Лице му је било искривљено од бола, а његов дах једва је излазио из груди.

— Џиме! — повиках очајно, наједном се сетивши свега. Зашто ниси отишао до кола?

Његова глава се лагано наже на једну страну, а лице му се згрчи. Хтео је нешто да ми каже, али ни речи није могао да изговори. А тада, наједном, чух његов глас, јасан као некад. Али, његове усне нису се мицале. Ужаснут, схватио сам да ми се то обраћа неки од Марсоваца.

— Ваш план није успео, иако је био генијално замишљен.

— Зар сте живи? — викнух избезумљено.

— Да! Жив сам! Али само за још неколико тренутака. Имали сте срећу. Сва тројица смо били заједно кад сте бацили оне пакете.

— Срећу! — рекох, с болом гледајући Џима.

— Да! Више среће но што можете и да замислите. Нас тројица смо примили највећи део експлозије. А што се тиче Џима Хендрикса, не жалите га много. Да је остао жив, његов живот био би уништен као што је и ваш. Кажите, зар ће ваш живот имати неког смисла после овог догађаја, после смрти вашег пријатеља? Иако је једва још могао да дише, иако је знао да већ умире, он је последње остатке снаге и живота уложио у то да вас извуче испод храста и да вас склони од ватре. Ми нисмо разумевали то што ви називате пријатељством, али ја сад знам да је то једна људска слабост достојна дивљења. И штета је што је оно тако залудно упропашћено... уништено... — Речи су долазиле све лаганије и тише.

— Ништа није уништено, — одговорих му пркосно. — Ви сте уништени.

— Смрт не значи ништа. Да смо остали у животу, ми бисмо изменили овај ваш свет. Изменили и учинили га својим. Али, ми смо ипак задовољни, јер смо учинили нешто за своје сународнике. Ви нисте могли да нас разумете. Ви чак и сад мислите да смо ми брутални, безосећајни. Али, не мари. Схватићете нас једног дана. Схватићете кад остали Марсовци буду од вашег света учинили оно што ми нисмо успели.

У његовом гласу није било ни огорчења, ни мржње. Речи су долазиле негде из ваздуха, изговарало их је биће које ја никад нисам видео, стизале су до мене као ехо ношен ветром. У њима сам могао да осетим само упорност и дубок презир према мени, према нама, људима. Тада ми је много штошта постало јасно. Схватио сам зашто их нисам разумео и зашто их никад не бих могао разумети. Они, ти Марсовци, били су бића која су се у свему руководила искључиво разумом, бића без осећања, која нису познавала ни пријатељство, ни љубав, ни освету. Сигуран сам да овај преживели није ни мислио да ми се свети за свој живот и за живот својих другова.

— А чему да вам се светим? — допре до мене његов глас. Умирао је, а ипак је још могао да чита моје мисли. — Ја сам последњи од тројице, али бих ипак могао да вас убијем иако се моје тело већ разлаже и нестаје као што су нестала тела мојих другова. Али, немам никакве потребе да вас убијем. Ви треба да живите и да жалите због овога што сте учинили. А жалићете, у то сам сигуран, кад будете видели чуда која ће наши створити на Земљи. Јер, једну ствар ви ипак не знате. Наш брод стоји неоштећен, само сам ја сувише слаб да бих могао да дођем до њега. Али, још пре но што смо пошли на пут на Земљу ми смо предвидели могућност да се можда нећемо вратити с ње. Могло је, на пример, да се догоди да приликом слетања брод буде оштећен, тако да га више не бисмо могли употребити. У том случају ми бисмо остали на Земљи, без могућности да осталима јавимо на шта смо овде наишли. Због тога смо унапред уговорили да, у случају да од нас не стигне никаква порука, пође на Земљу још једна извиђачка експедиција. Видите, кад буду прошла још два ваша дана и за то време не стигне од нас ни повољан, а ни неповољан извештај, они ће кренути. Марс није без пионира.

У то се Џим покрену и усне му се раставише. Његова рука немоћно је стезала моју. Последњи пут отворише се његове очи, светле и јасне.

— Жао ми је... — прошапта.

Његова рука склизну с моје и прсти му се зарише у земљу коју је хтео да изда и у коју ће бити покопан. Зајецах као дете. Платио сам свој потхват већом ценом но што сам намеравао. И опет нисам успео...

Седео сам поред њега све док се није смрачило, а тада сам се с муком дигао.

— Јесте ли живи? — повиках гласно.

(Наставиће се)

ХЛОРЕЛА – КЉУЧ ИЗОБИЉА

Током последње две деценије, у лабораторијама су постигнути многи значајни резултати. Откривен је велик број нових лекова, који су продужили људски век, фабрике су дале много вештачких материја за одећу, обућу и кућне потребе, путујемо брзином коју до пре кратког времена није могла да претпостави ни човечја машта. Но, најважнији проблем — исхрана човечанства — ни издалека није решен. До данас су предлагана разна решења, а једно од њих, које је и најмлађе, састоји се у врло занимљивом тврђењу да ће једна врста алги, хлорела, обезбедити човечанству обиље хране.

Хлорела је ситна једноћелична биљка која живи на води. Вероватно су је многи од нас више пута видели. Може се приметити на површини баре у виду пене, или скраме која је слична пени.

У целокупном биљном царству, хлорела, као и алге, заузима најниже место. Због њене сићушности чак су је и научници сматрали безначајном. Она нема ни корена, ни лишћа, ни стабла. Па ипак је њена главна особина — велика хранљивост! Поред протеина, којих има у већој мери од ма које друге биљке, хлорела садржи још и масти, угљене хидрате и, изузев витамина „Ц". све остале витамине неопходне за опстанак живих бића. За развитак ове биљке потребно је врло мало простора и зато, кажу стручњаци, за подмирење половине потреба целокупног

човечанства у протеинима довољно би било одредити једно једино језеро у коме би се она гајила.

Да није то, можда, претерано? Природњаци који се баве овим питањем кажу да није, јер хлорела невероватно брзо расте. У току једног дана постане седам пута већа. Сем тога, она се брзо размножава, отпорна је као коров и успева под најразличитијим условима. У Америци и Немачкој недавно је остварен годишњи принос хлореле од 17.500 килограма по јутру. Овај успех охрабрио је научнике многих земаља који траже путеве за побољшање исхране широких народних слојева. Јер, поред Америке и Немачке, Јапан, Венецуела, Холандија и Енглеска такође врше озбиљна проучавања, а израелска влада свесрдно помаже својим научницима који раде на испитивању могућности исхране становништва овом биљком.

У свим земљама испитивања су усмерена у два правца: какви су услови за гајења хлореле у постојећим барама, а какви су у нарочитим, кућним резервоарима. Засад је утврђено да је за развитак ове биљке потребна извесна количина сунчеве светлости, умерена топлота и угљендиоксид. Једно време постојала је бојазан да хлорела неће моћи да послужи за људску исхрану због свог необичног укуса. Но, брзо се увидело да се она не мора уносити у организам непосредно. Наиме, ако се даје стоци, она ће брже расти и гојити се, што ће, опет, бити од користи човеку.

Данас има мало могућности да се на земљиној кугли прошhuрују обрадиве површине. С друге стране, израчунато је да само једна трећина становништва наше планете има ту срећу да се довољно храни, јер биљни производи које једемо не садрже толико хранљивих састојака колико је потребно целом човечанству. А баш ћелије хлореле производе брзо и у довољној количини оне састојке који су неопходни људском организму.

Да ли ће једноћелична биљка хлорела заиста решити питање исхране у свету, тешко је рећи са сигурношћу. Но, занимљиво је да има доста научника који у то верују. Зар, није, кажу они, све до 1939 године атомска бомба претстављала чисту бесмислицу, па је ипак остварена? Па додају: зар досадашња испитивања и резултати које је већ дало гајење хлореле не указују да ће она ипак ући у списак прехранбених производа будућности?

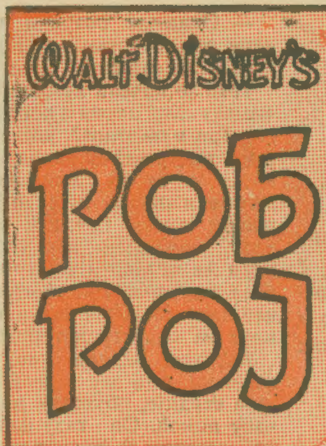
ЉУДИ СУ ВИШИ ШТО СУ УДАЉЕНИЈИ ОД ТРОПСКИХ КРАЈЕВА

Канадски антрополози утврдили су да су људи утолико вишег раста уколико су удаљенији од тропских крајева. Они су, на основу многобројних статистичких података и научних испитивања извршених последњих година, начинили табелу која то јасно показује. Високи људи имају релативно мању површину коже у односу на запремину тела, што им даје предност у хладнијим крајевима, док у жарким тропским пределима сразмерно већа површина коже омогућује ефикасније хлађење тела. Ова појава је, по мишљењу канадских научника, последица прилагођавања људи климатским приликама кроз стотине генерација. Слична разлика у расту примећена је и код животиња исте врсте на разним географским дужинама. Пуме и дивље мачке које живе у северним областима знатно су веће од оних у тропским крајевима. Највећи примерци пума нађени су у арктичким пределима, а најмањи недалеко од екватора.

Канадски научници сматрају да тачност ове њихове теорије потврђује и чињеница да су досељеници из јужних европских земаља у Канаду из генерације у генерацију све вишег раста, док је обрнут случај са Канађанима који су се настанили у тропској земљи Панами. Њихов раст постепено се смањује.

СО У БИЉКАМА

Многе биљке садрже у својим ткивима велике количине минералних соли, које понекад достижу половину њихове укупне тежине. Физиолози су утврдили да је ова врста соли много здравија и кориснија за људски организам него уобичајена кухињска со која се добија из мора или рудника. Од свих биљака највећу количину соли има у себи дрво урмашица, које може да успева и на сасвим сланом тлу. Велики проценат соли у земљи подносе и спанаћ, купус и шпаргла. У знатној количини упијају у себе со и парадајз, маслина и смоква.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Шта је трагедија?

Трагедија је врста драме у којој се приказује неки тежак, несрећан догађај у коме главна личност страда. Она садржи у себи категорију трагичног, која је спојена са сродним категоријама: узвишеног, патетичног, херојског и драмског. Све ове категорије уздижу трагедију као једну високо уметничку врсту, у којој су често измешана највиша општечовечанска осећања.

Име трагедија склопљено је од грчких речи: трагос, што значи јарац и оде, што значи песма. За јарца се прича да је при светковини бога Бахуса поклањан оном песнику који је написао најбољу драму, или је даван најистакнутијем глумцу. Поред овога, постоји и друго тумачење зашто је ово име у вези с јарцем, а оно се састоји у томе што су се стихови певали док је на жртву богу Бахусу приношен јарац као заклети непријатељ винове лозе. Доцније, трагедија добија виши и одређенији задатак. У њој се приказује лице које има неку нарочиту замисао, коју је оно вољно или невољно пригрлило нако је она у супротности с поретком који у свету постоји. Јунак у трагедији може да страда за велике идеале, као што је трагедија филозофа у Гетеовом „Фаусту", трагедија љубавника у Шекспировом „Ромеу и Јулији" итд. У борби за те велике идеале драмски јунак неизбежно долази у трагичну ситуацију. Он се бори, пати и страда, док најзад у тој борби не падне. Грешка због које јунак страда зове се драмска кривица.

Због природе трагичног јунака, грађа за трагедију обично се узима из историје или народног предања, већином из прошлог доба. Али, трагедија може бити саткана и из личности и догађаја из савременог живота; тзв. грађанска трагедија, Пример за то је „Сплетка и љубав" од Шилера.

Примере трагедије дали су антички песници: Есхил, који је написао „Персијанце", „Окованог Прометеја", „Трилогију Орестија"; Софокле: „Антигону", „Електру", „Краља Едипа", „Ајакса"; Еврипид: „Ифигенију", „Медеју", а од доцнијих Корнеј: „Сида", „Хорација", „Цину"; Расин: Андромаху", „Аталију"; Шекспир: „Хамлета", „Краља Лира", „Магбета", „Кориолана", „Јулија Цезара", „Ромеа и Јулију", „Отела", „Ричарда Трећег" итд.; Гете: „Фауста"; Шилер: „Виљема Тела". Код нас су писали трагедије, поред осталих, Ђура Јакшић: „Јелисавету"; Лаза Костић: „Максима Црнојевића", „Перу Сегединца"; Милан Огризовић: „Хасанагиницу"; Иво Војновић: „Дубровачку трилогију"; Крлежа: „Голготу".

Птице станке и птице луталице

Птице станке су сталне птице у једном пределу, које остају у том крају у току целе године. Мало има таквих птица. Једна од њих је и домаћи врабац, затим сврака, гавран и сова, али ритска сова је птица селица.

Не постоји оштра граница између птица станки и птица селица, јер је било случајева да су неке птице које су сматране за станке правиле велика путовања. Тако је један кобац који је обележен прстеном у Мекленбургу, у Немачкој, убијен у Етиопији, 5.200 километара далеко.

Птице луталице су оне које иду за храном и нигде станишта немају, него се задржавају тамо где нађу храну.

Има птица станки код којих се неочекивано појави нагон за лутањем, као што је случај код сибирске лешникаре и азиске степске коке. Обе ове врсте у исто време су и птице станке и луталице. Дешава се да одједном, независно од годишњег доба, велика јата ових птица напусте свој завичај и отисну се без икаквог циља у туђину, понекад и до Енглеске. Оне на том путу не налазе повољне услове за исхрану, па због тога цркавају, и што даље лете све их је мање. Узрок овом сељењу је недостатак хране.

Поред ових, постоје и тakoзване залутале птице, а то су, уствари, птице селице које из непознатих узрока скрену са свог заједничког пута и не доспеју у прави зимовник.

ЖИЛ ВЕРН

Годинe 1880 неки висок, риђ човек дуге браде хтео је да посети француског министра просвете. Служитељ пред министровом канцеларијом примио је пружену посетницу и кад је угледао шта на њој пише рекао је смешећи се:

— Седите, господине Верн. После толиких ваших путовања мора да сте прилично уморни...

Романописац Жил Верн заиста је могао бити уморан. Дотада је више пута био обишао Земљину куглу (једном за свега 24 дана), ронио је 20.000 миља под морем, путовао на Месец, вршио испитивања у срцу Земље, био гост афричких људождера и црвенокожаца из Ориноко; укратко, скоро да није било места на Земљи које он није посетио.

Али, Жил Верн као човек нимало није био уморан, јер је сав свој век провео у собним ципелама, између четири зида своје необичне куле у Амијену. Све оне далеке крајеве он је „посећивао" само у својој машти, издајући сваких шест месеци по једну књигу о тим „путовањима".

У својим романима Жил Верн је предвидео многе доцније научне тековине. Много пре проналаска радија он је говорио о телевизији, којој је дао име „фонотелефото". Његови хеликоптери летели су педесет година пре првих покушаја браће Рајт, а подморнице, авионе, електрично осветљење, облакодере и многе друге ствари замислио је, такође, далеко пре но што се и мислило да они могу постојати.

Жил Вернове књиге имале су велик утицај и на многе будуће проналазаче. После свог лета преко Северног Пола, адмирал Берд рекао је да је следио само Жил Вернов траг. Први амерички конструктор подморница, Симон Лејк, написао је у својој аутобиографији: „Целог живота ишао сам Жил Верновим стопама". Маркони, Огист Пикар и многи други проналазачи изјавили су да своју славу треба да деле с великим француским писцем. Његова је лична срећа што је дуго живео, тако да је многе своје замисли видео и остварене.

Кад се Жил Верн родио, 1828 године, било је протекло свега пет година од проналаска железнице. Тада су бродови још пловили на једра. У осамнаестој години отишао је он у Париз да учи права по жељи свог строгог оца, мада је имао наклоности за поезију и позориште.

Једном приликом, бесан на празноглаву господштину која га је окруживала на једном приватном пријему, Верн је узјахао ограду степеништа и сјурио се у приземље. Ту је ударио ногом у трбух једног дебељка који беше пошао на спрат.

— Је ли вам пун стомак? — запита млади Верн.

— Да, господине, — одговори овај. — И то дивне кајгане спремљене као да сам био у Нанту.

— Којешта! У Паризу нико не зна да је тако испржи, — рече Верн.

— Знате ли ви, можда? — запита дебељко.

— Сигурно! — одговори младић. — Ја сам из Нанта!

— Онда вас позивам на вечеру у четвртак... Кајгану ћете сами пржити!

Тако је почело пријатељство између Жил Верна и писца књиге „Три мускетара", који ће на њега имати велик утицај. Доцније, он ће са Александром Димом написати и један позоришни комад. Следећи савете овог искусног писца, Жил Верн ће оставити многобројна дела из области географије, као што је Дима оставио романе из области историје.

Међутим, Вернов отац, незадовољан што му син занемарује студије, обустави му новчану помоћ. Он тада нађе неко месташце у позоришту. Но, у току наредних година морао је добро да притегне каиш. „Жваћем месо, писао је он својој мајци, које је тврдо као ђон, а чарапе ми личе на паучину..."

Пошто га отац једне девојке није хтео за зета, други му даде своју кћер, и млади Верн ступи у службу код неког мењача. Живео је у све већој оскудици, али није пропуштао ниједан једини дан а да нешто не напише. Станујући на мансарди, он је већ у шест ујутру седао за сто и писао за један дечји лист популарне чланке из области науке. Тачно у десет облачио је своје пословно одело и одлазио у канцеларију која се налазила у париској Берзи. Прву његову књигу, „Пет недеља у балону", одбило је да штампа петнаест издавача. Љут као рис, Верн је бацио рукопис у ватру, али га је његова жена на време спасла. По њеном савету он га понуди шеснаестом издавачу и овај га прими. Убрзо, ово делце постаде најчитанија књига у Француској и би преведено на многе стране језике. Захваљујући њему, Жил Верн 1862, кад му је било 34 године, постаде омиљен писац, остави службу и потписа уговор по коме се обавезује своме издавачу да ће писати по два романа годишње.

Чим им се родио син, Жил Верн и његова жена напустили су Париз и отпутовали за Амијен. Од новца који му је пристизао са свих страна Жил купи једну велику јахту, на којој је начинио себи боравиште у виду високе куле. На њеном врху уредио је једну просторију која је потпуно личила на кабину капетана брода. У њој, окружен географским картама и књигама, провео је Жил Верн равно четири последње деценије свога живота.

Најпознатији Вернов роман свакако је „Пут око света за осамдесет дана". Кад се у париском листу „Тан" стао појављивати у наставцима, доживљаји његовог јунака Филеаса Фога изазвали су толико интересовање читалаца да су лондонски и њујоршки дописници сваке вечери морали да шаљу својим листовима наставак романа путем каблограма. Сви су горели од нестрпљења да прочитају на какве су нове недаће наишли измишљени путници око света. Закључиване су и опкладе да ли ће на време стићи у Лондон, а Жил Верн је био прави мајстор да своје читаоце до последњег тренутка држи у неизвесности. У Индији његов јунак спасава од смрти једну удовицу која се налази на посмртној ломачи свог умрлог мужа, заљуби се у њу и због тога задоцни на лађу. Доцније, док путује преко америчких равница, нападну га црвенокошци и он стиже у Њујорк баш кад брод којим је требало да отпутује у Енглеску и да стигне на време нестаје са хоризонта.

Кад су ово прочитали, власници појединих бродских компанија стали су да „бомбардују" Жил Верна писмима нудећи му велике своте новца да у једном од идућих наставака укрца свог јунака на један од њихових бродова. Али, писац је одбио све ове понуде. Међутим, кад је Фог био насред океана, сазнаде да је лађа којом путује — на угаљ! И док је цео свет био без даха од узбуђења шта ће се даље догодити, посада је стављала на ватру не само дрвену грађу брода, већ и намештај из кабина.

Свега неколико секунада пре рока Фог је стигао у Лондон. Писац овако завршава књигу: „У 57 секунди врата се на салону отворише и, пре но што је часовник откуцао судбоносно време, указа се Филеас Фог и рече мирним гласом: „Господо, стигао сам!"

То се догодило 1872 године. А седамнаест година доцније, кад су бродови већ били знатно усавршени, један путник је заиста успео да обиђе свет у року који је Верн предвидео.

У књизи „Двадесет миља под водом" Жил Верн описује подморницу „Наутилус", која, поред двоструког трупа, има и електричне моторе, па је чак у стању да производи, помоћу морске воде, своју сопствену струју, — што је наука постигла тек много доцније. Сем тога, Жил Вернов „Наутилус" може да остане под водом неограничено дуго — што наука све до недавно није била постигла. Пре кратког времена то је успело тек новој америчкој атомској подморници, коју су њени градитељи назвали — „Наутилус".

Жил Верн, творац популарно-научног романа и најчитанији дечји писац на свету, није најсрећније провео последње године живота. Завидљиви на његов успех, многи писци и научници гледали су на све могуће начине да се потсмехну Жил Верну и да га омаловаже. Иако је био најчитанији писац у својој генерацији, он није постао члан Француске академије. Најзад, оболео од шећерне болести, изгубио је вид и постао готово сасвим глув. Тешко стање његова духа врло је видљиво у књигама које је последње написао. Умро је 1905 године. На погребу је учествовало толико много људи да је изгледало као да су се његови читаоци из целог света сакупили да одаду последњу почаст великом човеку.

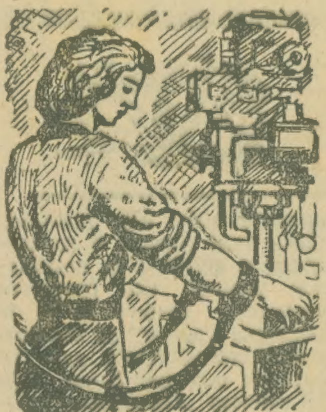
РАДИОАКТИВНЕ НАРУКВИЦЕ ЗА РАДНИКЕ

Одувек су се догађали несрећни случајеви за време рада у фабрикама и радионицама. Несреће су најчешће тамо где се обрађују метали. Пресе, тестере, ножеви, тешки маљеви и слични алати и машине одувек су били човеку велики непријатељи само ако им се необазриво приближио док су у покрету. Зато је, ради заштите радника, одавно уведен систем ограђивања машина. Но, ни то није било у стању да сасвим отклони озледе, већ је само смањило њихов број. Како су многи радници и даље остајали без прстију или руке, инжењери су покушавали да дођу до бољих решења но што су решеткасте ограде. Тако је једног дана у неким фабрикама уведен нов систем заштите: у машине је уграђено „магично око". Чим радникова рука прекине сноп светлости која се распростире између светлосног извора и магичног ока, машина се зауставља.

Али, ни ова направа није у потпуности постигла жељени циљ. Машина се заустављала чим се прекине сноп светлости, без обзира да ли је то учињено покретом руке, или је туда пролетео какав ивер, или је, можда, прошао неки инсект. Недавно се, применом атомског зрачења у разне сврхе, дошло до открића да се оно може користити и за заштиту радника у фабрикама. Тако су произведене прве атомске наруквице.

У чему се оне састоје?

На зглавак леве и десне руке ставе се наруквице на чијем се горњем делу налази оловна плочица. Преко плочице стављен је нарочити слој радиоактивне материје. Зрачење је веома слабо, тако да не може да нашкоди човечјој кожи, али је довољно јако да дејствује на апарате који се налазе на машини којом се рукује. Кад се машина стави у покрет, она ће радити све дотле док радник не приближи руку с радиоактивном наруквицом на 35 сантиметара од места на коме може да се догоди несрећа. У том тренутку машина се зауставља сама од себе и не постоји више никакве бојазни да се човек повреди.

Изум ће, како изгледа, бити од велике користи. Иако још није примењен на многим радним местима, те није установљено какви су му недостаци, стручњаци верују да ће, и овакав какав је, акамоли још усавршен, допринети да се несрећни случајеви при раду сасвим отклоне.

РЕКОРД који није тучен

Откако је завршен Други светски рат, догађују се готово свакодневно проналасци у разним гранама науке. Човек би могао у шали да каже да је и савремена наука већ постигла „надзвучну брзину". Та постигнућа утичу и на разне рекорде, тако да не прође много времена а већ се чује да је оборен неки рекорд који није тако давно постављен. Па ипак, постоји један који се држи пуних деветнаест година и поставља се питање колико година ће још важити као необорив. То је рекорд који су постигли Стивенс и Андерсон пењући се балоном и стратосферу.

Једног новембарског јутра 1935 године ова два официра америчког ваздухопловства налазила су се на масиву Црни Брегови у Јужној Дакоти. Жива у термометру покривала је цртицу поред саме нуле. Стивенс и Андерсон, добро утопљени и с вуненим капама преко ушију, довршавали су припреме. Толико су имали посла да последњих четрдесет часова уопште нису спавали. Изнад удолице, коју су окруживали оштри гребени, лелујао се над самим њиховим главама огроман балон, највећи који је дотад начињен.

Пошто су месецима уцртавали у географску карту будућа кретања ваздушних струја, стручњаци за предвиђање времена одредили су за узлетање баш тај дан. У току целе претходне ноћи кугла је потмуло бучала, да се чуло два километра унаоколо. То је гас хелијум пуштан у њену шупљину.

Најзад, све је било спремно. „Истраживач II" лелујао се на ветру, затежући ужад којима је био причвршћен за тле. При земљи је све било тихо, али на висини је дувао јак ветар. Када су Стивенс и Андерсон ушли у гондолу, ветар је брисао изнад шуме брзином од тринаест километара на час. Иако је тек свитало, на узлетишту се био окупио силан свет, радознао да види неустрашиве летаче. У том тренутку Андерсон се појавио на врху гондоле. Ухватио је руком конопац и тиме дао знак да се сва ужад која их причвршћују за земљу — пресеку.

Кад је то било учињено, балон се нагло дигао увис, али тридесетак метара изнад шуме зауставио се. Тада су се заљуљале вреће с теретом и једна за другом почеле да падају на земљу.

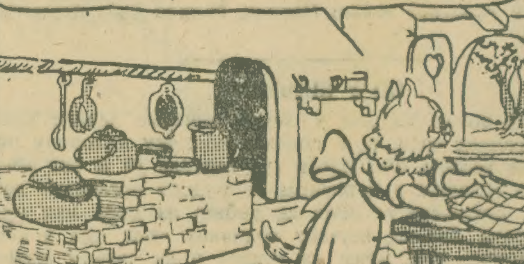
Рукујући нарочитим прекидачем, Андерсон је балон ослободио од 350 килограма терета. Он и Стивенсон лепо су могли да виде из гондоле како је људе на земљи обузела паника. Бојећи се да не погину од тешких врећа које су летеле кроз ваздух, они који су ноћас били дошли да их с љубављу испрате бежали су сад на све стране. У јутрошњој журби и узбуђењу нико се није сетио да их на време обавести да до растерећења балона мора доћи чим се подигне до извесне висине.

Срећом, никаква се несрећа није догодила. И, као што се балон нагло зауставио, тако је наједном наставио свој пут. Најзад, негде око подне, два ваздухопловца стигла су на висину од око 22 километра и тиме постигла нов светски рекорд.

Још ни до данашњег дана, кад ваздухопловство располаже млазним авионима и авионима који су бржи од звука, подухват Стивенса и Андерсона није превазиђен. Рекорд стар деветнаест година успешно одолева свим покушајима оних који би хтели да га оборе.

ПРИЧА О МАЧКУ МИТИ КОЈИ СЕ ОДМЕТНУО У ХАЈДУКЕ ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

Пионири српске науке

Осамнаести век назван је веком просвећености. У свим европским земљама настоје културни и научни радници да на популаран начин приближе тековине науке најширим народним слојевима. Уствари, то значи борбу напредних људи против сујеверја и предрасуда, против ауторитета цркве и старог друштвеног система. Осамнаести век је значајан и за српски народ: јављају се први писци који у српски духовни живот уносе савремене идеје, као што су то били Захарија Орфелин и нарочито Доситеј Обрадовић. Прекида се са средњовековном традицијом и указују се нови путеви друштвеног и културног развитка. Уместо претежно црквених и богословских књига, јављају се књиге световне садржине. Почињу да се рађују науке које дотада код Срба нису биле познате чак ни по имену.

Наши просветитељски писци имали су високо мишљење о духовним способностима српског народа. Захарије Орфелин у предговору свог „Славено-српског магазина" писао је: „Српски народ припада оном броју народа који су по природи ванредно способни за све науке, како духовне тако и грађанске, како за војне тако и за све друге до економских и трговачких". Доситеј Обрадовић у својим списима стално указује на потребу да науке и знања нађу своје место не само код оних који живе у градовима, него и у последњој и најзабаченијој колиби сиромашног планинског пастира.

Крајем осамнаестог века све је већи број српских књига из разних научних области, а у првим деценијама 19 века штампају се већ систематска дела, као што су: „Физика" Атанасија Стојковића и „Јестествословије" (Природопис) Павла Кенђелца. Од научних области обрађује се у првом реду физика, па затим астрономија, анатомија и физиологија човека, минералогија, геологија и палеонтологија, физичка и општа географија. У делима те врсте најчешће се објашњавају и тумаче природне појаве. Тако је, например, Јован Рајић, иначе чувен као историчар, у свом спису „Астрономски опис комета и њихових својстава", који је довршен почетком септембра 1769 године, описао комету која се појавила 14 августа исте године.

Осим списа у којима се обрађују поједине науке, има их и сасвим практичних. То су поуке о чувању здравља, или пољопривредни и сточарски савети. У њима се говори како треба да се саде поједине индустриске биљке, како се негују виногради и добија вино, како се гаји свилена буба итд. Писци настоје да образложе и поједине санитарне мере, например: зашто је толико потребно вакцинисање, које је у Мађарској заведено 1804 године, и каквим се опасностима излаже народ ако не прихвати ту ванредно корисну меру.

Неки од ових првих српских научних писаца били су и чланови страних учених друштава, као Манојло Јанковић и Атанасије Стојковић. Обојица су нарочито радили на физици. „Физика" Атанасија Стојковића, иначе професора тог предмета на Харковском универзитету (штампана у три књиге 1801—1803), имала је 600 претплатника и претстављала је значајан допринос тадањој српској култури Павле Кенђелац замислио је свој „Природопис" врло опширно, у четири књиге, али је изишла само прва: О земљи (1811). За тадању српску публику одељак у тој књизи о човеку претстављао је нешто сасвим ново, како се код Срба о томе још никад није писало: Јоаким Вујић данас је углавном познат као „отац српског позоришта", а врло мало као један од врло марљивих популаризатора науке. С немачког је превео и штампао (1809) велико дело природњака Рафа, у коме је описана целокупна природа, нарочито животињски свет. То је дело у своје време било исто тако чувено и значајно као што је у нашем веку Бремово. Вујић је написао и штампао један опширан земљопис („Новјејше земљеописаније целога свјета", 1825). И Кенђелац је имао намеру да пише земљопис, али је због наполеоновских ратова од тога одустао „док се не буде знало што је чије". Тако је Јоаким Вујић био и наш први географ.

Дела ових првих популаризатора науке често садрже и врло занимљиве податке о народном животу, као и о појединим нашим местима и догађајима. Тако, например, Орфелин и Кенђелац дају податке о земљотресима и о појави поларне светлости у нашим крајевима. Атанасије Стојковић, говорећи о сујеверју, бележи како је суд у Митровици 1763 године осудио на смрт неколико жена из села Јарка, које су биле оптужене као вештице. Кенђелац у свом „Природопису" износи много података о ископавању фосила у нашим крајевима, па помиње слоновске и мамутске кости, шкољке, окамењене делове лађа и друго.

Најранији подаци о голубачкој мушици налазе се код Кенђелца. Он пише: „Више ветеранске пећине у Банату код Оградине идући ка селу Молдави налази се она пећина у којој се легу хиљаде мува смртоносних по банатску стоку. У месецу априлу и мају оне излећу из пећине као густи дим од ужасног пожара. Тако силно излазе да их се милиони подаве у Дунаву. Ако у време њихова излетања дува северни или западни ветар, оне све одлећу у Србију. Ако дува јужни ветар, оне лете у Банат. Увлаче се стоци у ноздрве и даве је. Људи бране стоку на тај начин што је гомилају и стварају дим око ње. Летење тих мува траје осам до десет дана. Покушало се и са зазиђивањем улаза у пећину, али то није помогло, јер се улаз распадне у време кад мушице треба да излете".

И код Јоакима Вујића има занимљивих података. На једном месту он бележи: „У земљама Аустрије, а особито Унгарије, лета 1782 изишли су били читави пукови војника и многе хиљаде сељака у поље где су скакавци јаја побацили, која су после ови људи све ископали и на ватри спалили. Преко 200 мерова". А одмах затим додаје, да би сузбио погрешна веровања: „Сујеверје је да од скакаваца кад они забоду ноге у земљу и угину постаје биљка. Није истина да жабе падају с кишом, да буве, ваши и други скот постаје од прашине, разних отпадака и ђубрета".

Тако се у осамнаестом веку почела код Срба рађати научна литература намењена широким народним слојевима, којој је био циљ да сузбија сујеверје и предрасуде. Истакнути њени писци, као што је био Атанасије Стојковић, настојали су да буду савремени и да се у својим излагањима користе најновијим научним резултатима. Понеки од њих чак смело полемишу с тада чувеним светским научницима, али им се и самима често дешава да износе погрешне поставке. Тако, например, Захарија Орфелин сумња да ће се икад измерити дубина мора, а Стојковић не верује да ће човек доћи до Северног пола. Но, Стојковић је нешто и претсказао, а то је да ће се ратови у будућности водити у ваздуху.

Једног дана пријатељи су пребацивали Гастону Леруу, познатом француском писцу авантуристичких романа, што им се бар једном картом није јавио док је био на годишњем одмору. А он им је одговорио:

— То ми онда не би био одмор. Доста пишем преко целе године. Кад сам се већ решио да се одморим, сама помисао да напишем и телеграм изгледа ми неподношљива!

Овај одговор, иако личи на шалу, садржи у себи једну истину коју сви треба да схвате. Ако је одмор неопходан човечјем организму, онда то треба да буде заиста прави одмор. А он ће то бити — и у томе је једина тајна одмора — ако за то време не радимо оно што свакодневно радимо преко целе године, већ нешто сасвим друго. Наш највећи непријатељ су наше навике. Кад нам преко године увек исти органи учествују у вршењу нашег посла, то код нас ствара неуравнотеженост, која је главни узрок замора.

Научно је доказано да без тог неопходног прекида у послу — годишњег одмора — професионална способност једног радника, нарочито квалификованог, почиње да опада после 35-е године живота. Код жена то може да почне и раније.

Пре само једне генерације, човек од преко 60 година био је већ „бачен у старо гвожђе". Балзак, који је живео у првој половини 19 века, називао је „старчићем" човека од 45 година. Данас, међутим, и седамдесетогодишњак може често да буде још крепак и јак.

— Ја много радим, — рекао је један познати позоришни уметник, — али удешавам да ми рад никад не постане једноличан. Кад понављање неког комада на пробама почне да ме умара, ја одем у своју собу и нешто пишем или читам; и обратно. Тада добијам утисак да с једне забаве идем на другу.

Ову врсту одмора наше тело, уосталом, примењује нагонски. Чак и код најпростијих послова само један део тела ради. Остали делови се с времена на време — макар и за делић секунде — потпуно искључују из радног процеса. Посматрајте домаћицу кад спрема неко јело које захтева нарочиту пажњу. Она тада најчешће стоји крај пећи и, уколико пржење напредује, њени одласци до ормана с посуђем или до оставе постају све заобилазнији и дужи. На први поглед то може да изгледа чудно. Зашто домаћица, уколико је уморнија, бира све дужи пут преко кухиње? То она нагонски чини, да би дала прилике мишићима, укоченим услед стајања, да се мало размрдају. И баш то кретање повећава код ње способност за рад.

Једноличност, монотонија — и у животу и на послу — убија човека, па зато он за време годишњег одмора треба да тражи промену. Сељак нагонски долази у градску вреву, јер је то њему потребно, док човек из града жуди за сеоском тишином. А кад тамо оде, он нипошто не сме да настави исти начин живота какав је имао дотле. Треба се отрести старих навика и удаљити се од свега онога што човека заокупља осталих једанаест месеци у години. Не идите на одмор с људима из исте струке, или с пријатељима с којима се и иначе свакодневно виђате и разговарате! Најбоље је не знати за то време ни за радио, ни за телефон, ни за пословне разговоре.

Важно је и то да човек за време годишњег одмора не тражи разоноду по сваку цену и у сваком тренутку. Грађанин је научио да сваки минут искористи до максимума, и ту навику он задржава и за време распуста. Није ретко видети људе који дођу на море и хоће за један једини дан да поцрне. Или туристе који само што сиђу с воза, још ненавикнути на физичке напоре, одмах крећу на највиши планински врх. Зато се често и догађају несреће. Чак и најбољи пливач кад дође на море треба првог дана да се задовољи само с неколико минута пливања.

Човек често прецењује своје снаге, не примећујући да оне, с годинама, постепено слабе. Један професор био је у младости добар гњурац; могао је дуго да остане под водом. Кад је, после дужег времена, опет дошао на море, хтео је да докаже својим познаницима — а можда и себи — да није ништа изгубио од своје снаге и да је остао добар гњурац. Али, двадесет година учиниле су своје; то више није био исти човек. Кад је скочио и заронио, изгубио је свест. Срећом, то се све догађало близу обале, те су га пријатељи спасли на време.

Првих дана годишњег одмора треба што више умањити општу активност тела и тиме допустити уморним органима и мишићима да се одморе. Лежати опружен, са опуштеним мишићима, то је најпростији и најбољи начин да се човек одмори. Али, не треба заборавити да данас, кад постоје уске специјалности у разним пословима, код многих људи заморени су само поједини органи и делови тела, као например мозак код банкарског чиновника који целог дана ради с бројевима, или очи код часовничара и кројачице. Потпун одмор у том случају није најбољи одмор. Заморени делови тела боље се одмарају кад за то време раде други делови, који су преко године мање радили.

— Кад сам на одмору, — говорио је један чувени комичар из позоришта лутака, — ја трчим и возим бицикл, али што могу више држим руке у џеповима. И оне имају право на одмор...

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ЏИНОВСКА СИЈАЛИЦА

Поводом навршетка 75 година од дана кад је Едисон направио прву електричну сијалицу, конструисана је у Рокфелеровом центру у САД џиновска сијалица од 75.000 вати, која се сматра за највећу на свету. Ова сијалица висока је метар и по и даје светлост равну оној коју би дале 2.874 сијалице од 60 вати кад би гореле истовремено.

НАЈДУЖА НЕМАЧКА РЕЧ

У немачким „Службеним новинама" објављен је недавно текст једног закона, на основу кога ће свим бившим немачким заробљеницима бити исплаћена извесна отштета. За обележавање овог појма употребљена је досад најдужа реч у немачком језику. Она гласи: кригсгефангененентшедигунгсгезец и има на немачком 37 слова.

ЗАШТО СЕ ЧОВЕК СМЕЈЕ?

Александар Лајинг, професор психологије на универзитету у Лидсу, објавио је недавно резултате својих двадесетогодишњих проучавања о разлозима који наводе човека на смејање. По његовом мишљењу, узроци смејања различити су у разна доба живота. Постоје четири развојне фазе и у свакој од њих осећа се тежња за нарочитом врстом смеха.

До седме године дете се највише смеје обичним погађалькама и смешним ситницама из свакодневног живота. Од осме до тринаесте године смех највише изазивају догађаји као што је онај кад се неко оклизне на кори од лубенице. У доба од 13 до 20 год. младић се највише смеје шалама и духовитим обртима. Најзад, после двадесете године човек се највише смеје себи и својим и туђим настраностима.

РАДИО-АПАРАТ ИСПОД КАПЕ

Пре кратког времена полиција у Атлантик Ситију, у САД, добила је радиопријемнике са четири лампе, који су заједно са звучником тешки нешто мање од 150 грама. Апарат је велики колико пакло цигарета и носи се под капом. Звучник се налази у „башу" изнад десног уха, а антена је заденута за кокарду на капи. Захваљујући овом апарату, полицајци који се налазе на

службеном послу у граду у сталној су вези са управом.

Проверите своје знање о ЖИВОТИЊАМА

О животу животиња учили смо у школи, читали у књигама, а много шта можемо закључити и непосредним посматрањем. Па ипак, у том нашем знању има пуно празнина. Или смо понешто заборавили од онога што смо знали, или нешто тек сада први пут сазнајемо. Ево вам прилике да на ово неколико ситних питања делимично проверите своје знање о животињама.

ДА ЛИ ВЕЋИНА ЗМИЈА ПРИПАДА ОТРОВНИЦАМА?

Рачуна се да постоји 2.000 до 3.000 врста змија, али тачан број још није утврђен, иако је зоологија далеко допрла у изучавању животиња наше планете. Досад је забележено да има близу 250 врста отровница, што значи да већина змија, око 90 од сто, не носи у себи никакав отров.

ПИЈУ ЛИ СВЕ ЖИВОТИЊЕ ВОДУ?

Вода је неопходна свакој животињи, као, уосталом, и човеку, само док је неке уносе у организам пијењем, друге је не пију, већ се њоме снабдевају на неки други начин. Жирафе, например, могу недељама да не пију воду, јер је добијају из лишћа које брсте крај пута. Овце такође ретко пију. Једна врста бодљикавог прасета, које стално живи на дрвећу, никад не силази на земљу да би се напило свеже воде. Оно утољује жеђ росом, а кад ње нема — соковима из лишћа.

За већину гуштера не може се рећи да пију воду, а постоји и таквих чија кожа упија и чува влагу, па могу да издрже у најсушнијим пределима. Има и сисара који не пију. Тако морски пси упијају воду непосредно кроз поре на кожи.

ЧЕМУ ЖИВОТИЊАМА СЛУЖИ РЕП?

Природњаци кажу да животињама реп служи за тако различите сврхе да их је тешко све набројати. Говеда и коњи, например, употребљавају га као заштиту од досадних инсеката, птицама користи при летењу, неким четвороножним животињама служи као трећа предња шапа за држање предмета, а извесни мајмуни на њему седе. Они знају да га тако мајсторски уврте, укруте и поставе на земљу, да је постојан као какав потпорни стуб. Мајмуни се њиме служе као сликари својом столичицом на склапање коју носе кад иду у природу.

Веверица употребљава свој чупави реп као крму. Њиме даје правац кад у дугом скоку прелеће с једне гране на другу. Репом, као каквим сунцобраном, она одржава равнотежу, а кад се омакне и изгуби тло под ногама, јер јој се каткад и то дешава, чупави реп јој служи као падобран. Захваљујући своме репу, веверица може да скочи на земљу с висине од 15 до 20 метара а да се не угрува. Чупави реп неким животињама служи као топли покривач, којим штите од хладноће ноге и други. Лисица у току зиме има обичај да спава с репом обавијеним око њушке, јер јој је њушка осетљива на хладноћу. У извесном смислу реп може да служи и за одбрану. Звер која напада има обичај да неко време трчи за својом жртвом. Најзад, кад скочи, прво догра би реп својим чељустима, услед чега јој се уста напуне длаком. То код ње ствара непријатан осећај и забуну, па се није једном догодило да је ово користило несуђеној жртви да избегне поновни напад непријатеља. Јер, док се нападач снашао, нападнути је већ утекао.

ЧУЈУ ЛИ ЗМИЈЕ?

Ова врста гмизаваца нема уши у уобичајеном значењу ове речи, а нема ни неки други орган за слушање. Па ипак, змије „чују“, само на један сасвим други начин — помоћу нервног система, који им открива и најслабији шум у њиховој околини.

РАСТУ ЛИ МОЉЦИ И ЛЕПТИРИЦЕ?

Кад дете поодрасте, одмах почне да се интересује за живот у природи, за биље и живо тиње. Тада се у његову свест укорени мишљење да све што је мало треба да порасте. Овакав закључак изгледа утолико природнији што се у природи сусрећу мале и велике лептирице, мале и велике пчеле итд. Дете тада закључи да мале пчеле и мале лептирице мора бити да су „деца“ оних великих. Међутим, то није увек случај. Мољци, лептирице и други инсекти не појављују се као крилата бића све док се не доврши њихов физички развитак. Кад полете, више не расту, а има их малих и великих зато што припадају разним родовима једне исте врсте.

АУТОМОБИЛ С ГАСНОМ ТУРБИНОМ

У Италији је израђен аутомобил с гасном турбином. И компресор и турбине су у једном блоку. Јачина мотора је 200 коњских снага, а брзина коју аутомобил може да развије око 190 километара на час. Засад су то само пробна кола, али се сматра да ће се ускоро прећи и на серијску производњу кола нешто мање јачине — до 150 коњских снага.

ВЕРОВАЛИ или не...

ВЕНЧАЊЕ ЏИНОВА

Године 1871 у Кентакију, у Америци, склопили су брак капетан Мартин Беитс, који је био висок 2,40 метра а тежак 240 килограма, и Ана Свен, висока исто толико и тешка 200 килограма. У њиховом заједничком дому сва врата била су висока три метра.

БЛАГО ДОБРИМ РОНИОЦИМА..

У Валудистану, у Индији, утврђивање кривице или не-

виности једног оптуженог не обавља се у суду, већ на обали реке. Окривљени је дужан да из свог лука избаци стрелу и да истог тренутка зарони у воду. Њега проглашују невиним ако успе да остане под водом све док један од његових пријатеља не нађе одапету стрелу и не донесе је на место суђења. Међутим, ако изрони из воде пре но што је стрела донесена, сматрају га кривим.

НЕОБИЧНА ЗБИРКА

У њујоршком Радио-Ситију, палати за разоноду, смештена је и „изложба ситница“ чији је власник неки Жарно. У тој збирци има 24.000 разних предмета чија интересантност лежи у томе што су „најмањи у својој области“. Тако се ту налази микрофон који није већи од дугмета за кошуљу, поштанска марка на чијој је полеђини исписано цело Шилерово „Звоно“, цигарете дугачке свега неколико милиметара, као и најмање налив-перо на свету којим се Жарно служи приликом давања аутограма.

ВЕШТАЧКА ВИЛИЦА — У РИБИ

Поморски капетан Е. В. Трајт из Мијамија, у Америци, испустио је за време купања своју вештачку вилицу у море. После неколико дана Трајт је упецао једну велику рибу и кад ју је распорио пронашао је у њеној утроби изгубљену вилицу.

ГРАД КАКАВ СЕ НЕ ПАМТИ

Фебруара 1936 године у јужноафричкој покрајини Трансвалу падао је град чија су зрна била велика као осредња диња. Том приликом од града је страдало десет особа.

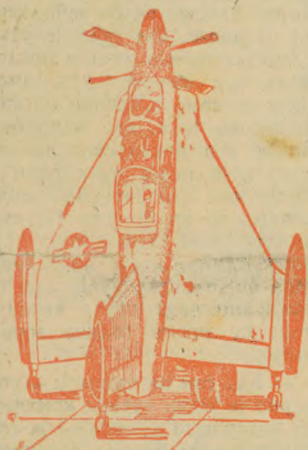
СЕБЕ ЈЕ ЗАБОРАВИО

Пјер Франсоа Савјер Жиро (1735—1783) био је први француски лекар који је вршио цепљење против великих богиња по француским селима. Само у департману Франш-Конте он је вакцинисао 25.000 сељака, што није било нимало лако, јер је сељаке требало најпре приволети на то. Кад је у Шатенеју, у близини Дрола, избила епидемија великих богиња, Жиро је похитао тамо да спречи њено ширење. Стално заузет послом, потпуно је заборавио да вакцинише и себе. И док

су они које је вакцинисао остали поштеђени, он се разболео од великих богиња и умро.

Последње „ЧУДО“ аеронаутике

Оружане снаге Сједињених Америчких Држава добиле су два нова и последња „чуда“ ваздухопловне технике. То су два ловачка авиона који могу да узлете и да слете потпуно усправно, као ракета. Овај последњи успех аеронаутике сматра се од исто тако великог значаја колики је био и проналазак млазних и ракетних авиона.

Прве покушаје да се створе овакве летилице учинили су стручњаци фабрике Фоке-Вулф, уочи саме капитулације Немачке. Међутим, требало је да прође пуних десет година па да се дође до две овакве машине које ће задовољити стручњаке.

Међу многим тешкоћама, требало је решити како да се авион који се диже вертикално доведе у водораван лет пошто достигне жељену висину. Затим, како да се из водоравног поново врати у усправан положај, да би се тако спустио на земљу. Што је најчудноватије, ови авиони атерирају натрашке, тј. спуштају се на земљу с репом напред, па им се зато на крају репа налазе точкићи. Требало је решити и то како да авион при спуштању сасвим лагано додирне земљу, јер би се иначе размрскао; требало је начинити покретна седишта — љуљашке за чланове посаде, како би се они стално налазили у усправном положају, без обзира на различите положаје авиона итд.

Иако ови авиони са елисом нису у стању да лете надзвучном брзином, они имају извесне одлике које их стављају далеко изнад обичних апарата. Оно што стручњаци тек предвиђају за надзвучне авионе: да ће доћи дан када ће они узлетати с каквог пропланка или са врха неке планине, ови авиони већ сада постижу. Зато што им није потребан простор за залетање, на једном носачу авиона или броду, може да их стане далеко више него што је то досад био случај. Затим, они могу да узлетају и са оних бродова, па чак и подморница, са којих до данас није могао да се уздигне ниједан апарат. Кад би дошло до рата, овакви авиони не би се налазили на познатим и великим аеродромима, него би били раштркани по брдима и пољима, добро заклоњени од непријатељског ока. Овај нови тип авиона, како кажу његови конструктори, има још преимућстава, али се она засад држе у тајности.

Волт Дизни:

ДУШКО ДУГОУШКО

И ДРУГИ ДОБРИ И РЂАВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ ВАРОШИЦЕ И ОКОЛИНЕ

ДОЧЕК НЕЗВАНОГ ГОСТА

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Данас вам дајемо животопис једног српског песника.

Родитељи су му били пореклом из Требиња, а он се родио у Београду 1866 године. Ту је завршио основну и средњу школу и Правни факултет тадање Велике школе. Чиновничку каријеру почео је у судској и наставио у полициској струци, али је четири пута отпуштан из службе зато што се, као убеђени демократа, није слагао са апсолутизмом последње двојице Обреновића. Доцније, кад је постао секретар Апелационог суда у Београду, био је отпуштен и по пети пут. Уочи смрти једва је успео да састави десет година државне службе.

Песме је почео да пише под утицајем Војислава Илића, после чије је смрти био читаву деценију најомиљенији српски песник. Лиричар по природи, написао је у своје време доста хваљену збирку романса и балада „Књига љубави“. Године 1903 објавио је један део трагедије „Деспот Лазар Бранковић“ у јамбима. Сматра се да је после Змаја дао најбоље и најдуховитије политичке и друштвене епиграме и кратке сатире.

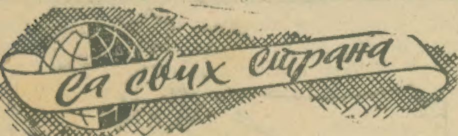
Да ли сте се сетили о коме је песнику реч? Ако нисте, читајте даље.

Колико је снажно било његово демократско убеђење види се и по томе што је као студент, иако из имућне породице, отишао за учитеља у околину Ниша, само да би помогао народу. Сарађивао је у књижевним часописима и сатиричним листовима. Прва строфа најпопуларније његове песме гласи:

У мајке је ћерка била,
К'о дан лепа, к'о цвет чедна,
Па заволе једно момче.
Била једном ружа једна...

Ако се ни сада нисте сетили који је ово песник, дајемо вам одговор.

(Милорад Митровић)

ЈЕДРИЛИЦЕ ОД АЛУМИНИЈУМА

Нов напредак у стварању смесе лаких метала постигнут је у Енглеској. Тамошњи стручњаци су од смесе алуминијума и магнезијума створили плоче које су отпорне на нагризање морске воде. У Енглеској је већ изграђено неколико једрењака од ове легуре, а дрво је употребљено једино за палубу. Чак је и катарка, дуга 22 метра, начињена од алуминијума.

Британским једрењаком од алуминијума, на коме може да плови седам људи, веома се лако управља. Он је тежак свега 16,5 тона, од чега само хрбат преко осам тона. То значи да је сав остали део брода, са свим бродским уређајима, тежак колико и хрбат.

Занимљиво је да је алуминијум пронађен пре равно сто година. Деценије су прошле а да се на њега није обратила велика пажња. Сада, баш о стотој годишњици његова „живота“, алуминијум се почео искоришћавати у толикој мери да ће убрзо оставити за собом многе метале који су доскора цењени далеко више од њега.

ТЕЛЕВИЗИЈА У СВЕТУ

У многим земљама телевизија је у наглом порасту. Према последњим подацима ОУН, данас се у 27 земаља дају телевизиски програми, у седам се врше пробе, а 24 земље припремају се да уведу телевизију. На прво место по броју телевизиских апарата долазе САД, где сваки осми становник има телевизиски апарат. У Енглеској долази један апарат на 24 становника, у Француској на 704, а у СССР на 2.000. Први масовни телевизиски пренос за више држава истовремено извршен је овог лета у Европи приликом светског првенства у фудбалу. Утакмице су могле да се прате у Француској, Италији, Белгији, Немачкој, Холандији, Енглеској, Данској, Луксембургу, Норвешкој и Шведској.

МИКРОСКОП КОЈИ ПОВЕЋАВА 200.000 ПУТА

У великом америчком оптичком предузећу у Кемдену конструисан је нов електронски микроскоп који увеличава посматране предмете 200.000 пута. Најјачи досадашњи микроскопи увеличавали су свега 100.000 пута. Микроскоп је привремено изложен у седишту Уједињених нација у Њујорку, а биће додељен шведском Центру за истраживање у Стокхолму, који се бави проучавањем структуре ћелије.

ПЛАСТИЧНА МАТЕРИЈА ДОБИЈЕНА ОД РИБЕ

Норвежани су произвели једну нову врсту пластичне материје од протеина који су извукли из уловљене рибе. Ова материја је провидна, лако се обрађује и добро се глача. Проналазачи јој предвиђају широку примену.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПРИРОДНА ТОПЛА ВОДА — ИЗВОР ЕНЕРГИЈЕ

На Новом Зеланду гради се прва фабрика у свету која ће искоришћавати енергију природне топле воде. Фабрика се налази у северном, шумовитом делу острва и служиће за производњу новинске хартије. Стручњаци су израчунали да је природна топла вода један од најекономичнијих досад познатих извора енергије.

АУТОМОБИЛ БУДУЋНОСТИ

Стручњаци већ предвиђају како ће да изгледа аутомобил будућности. Они сматрају да ће за десет година од данас аутомобил моћи да иде и по земљи и по води, па чак и да лети. Он ће имати крила која могу да се увуку и да се опруже кад треба, као и атомски погон, радар и све уређаје за регулисање температуре и ваздушног притиска. Аутомобил ће бити и херметички затворен, а не само непромочив.

ПРОУЧАВАЊЕ АТОМСКЕ „ПЕЧУРКЕ“

Да би проучили шта све садржи облак дима при експлозији атомске бомбе, начињен је авион без пилота, који се упућује према „печурки“ после атомске експлозије. Од живих бића, у авиону се налазе само мишеви и мајмуни, да би се на њима испробало дејство атомског зрачења.

НОВО НАЛИВ-ПЕРО

У Америци се израђује нов тип налив-пера за канцеларије. Перо стоји на једном постољу, које је истовремено и резервоар мастила. Чим се перо стави на постоље, оно се аутоматски пуни, тако да је увек спремно за писање. При нормалном раду постоље се пуни само неколико пута годишње. Што је најлепше, мастило не може да се излије из њега, јер је увек затворено. Једино перо може да га отвори.

КАМЕН — СВЕТИЉКА

У Бечу, од пре годину дана, постоји Историски научно-привредни музеј, где се могу видети најразноврснији производи, као и алати и машине за њихову израду, старински и најмодернији. Од свих ових занимљивих ствари, један заиста редак примерак изложен је у одељењу за солане. Ту се, поред многобројног огледног камења, налази и једна громада од пре три хиљаде година, необична облика. Овај камен светли у мраку, и у прастаро доба служио је уместо рудничког фењера у подземном копу халштатске солане.

НАЈМАЊА БЕБА НА СВЕТУ

Најмања беба, која је била тешка свега 810 грама, рођена је пре неколико месеци у Хартфорду, у САД. Мада лекари то нису веровали, новорођенче је остало у животу. Оно је у четвртом месецу учетворостручило своју тежину, па је отпуштено са клинике и дато мајци на даљу негу.

ОТКРИВЕНА СТАРА ЦИВИЛИЗАЦИЈА У МЕКСИКУ

Једна канадска археолошка експедиција, коју предводи др Ричард Мак Неиш, пронашла је у Мексику, у држави Тамаулипас, трагове цивилизације од пре 5000 и више година.

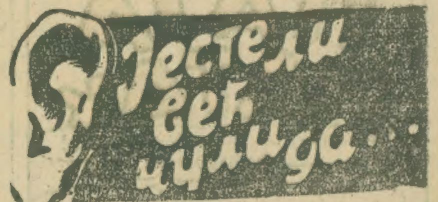
Мак Неиш, члан Националног музеја Канаде, покушава да реши проблем порекла кукуруза и цивилизације Новог Света. Изабрао је управо овај део Мексика, јер је тамо у току ранијих ископавања пронађен клас кукуруза за који се атомским испитивањем доказало да је стар 4445 година.

Највећа ископавања извршена су у пећинама кањона Инфиернило, око 90 миља од Викторије.

Проучавање ископина навело је Мак Неиша да закључи да оне обележавају пет одређених раздобља, почевши од пре више од 5000 година. Најстарије раздобље карактеришу камени алати и остаци дивљег поврћа. У другом се појављују кукуруз, плетене корпе и копља. У трећем раздобљу може се пратити развој грнчарије, памучног ткања и све обимнијег гајења кукуруза. Четврто раздобље даје већ нове облике грнчарије, напредак у прављењу стрела и лукова, гајењу тикава, пасуља, ткању ћилима и изради шарених кошара. Последње раздобље обележено је дегенерацијом уметности ткања и израде камених алата.

ПТИЧЈИ ОБРОК

Било би право чудо кад би се нашао човек тежак, рецимо, осамдесет килограма који би сваког дана јео по четрдесет килограма хране, тј. половину сопствене тежине. Међутим, код птица је то обична појава, јер оне имају огромну потребу за јелом. Млади кад добијају крила једу још и више. Док се налазе у гнезду, њихови родитељи једва стижу да нађу и донесу толико хране колико је птићима потребно. Један орнитолог забележио је да је царићева женка, од рађања до заласка сунца, 1217 пута излетела из гнезда и вратила се да би нахранила своје младунче.

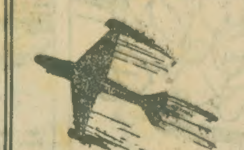
... у нашем звезданом систему, тј. систему коме припада Сунце и сви њего-

ви пратиоци, налази се око сто милијарди звезда.

...први књижевник на свету који је могао да живи искључиво од свог књижевног рада био је немачки песник Лесинг (1729—1781). До тог времена књижевници су морали да имају још неку професију, или су живели од помоћи својих мецена.

... стручњаци авионске компаније „Локид“ раде на изради планова авиона на атомски погон.

Сматра се да ће се изради таквих авиона моћи приступити кроз нешто више од две године.

...„нема размена“ је обичај који се среће код многих примитивних народа, а састоји се у томе што се трампа добара између два човека или два племена обавља ћутке. Овај необичан обичај настао је зато да би се избегли сукоби и размирице између оних који врше трампу.

... банане не расту на дрвету, као што се то обично мисли, већ

на једној џиновској зељастој биљци из фамилије музацеа.

...у горњем току реке Парагваја живи индијанско племе Гуатоси. За разлику од осталих Индијанаца, Гуатоси носе браде и имају кожу и косу светле боје. Они проводе цео свој живот у чамцима, селећи се с једног краја реке на други.

...нашег књижевника Јакова Игњатовића називали су његови најближи пријатељи „брудер Јаша“ (брат Јаша). Тај надимак дошао је отуда што је Игњатовић веома често употребљавао у говору немачку реч „брудер“.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Коњички скок

Коњички скок је једна врло лепа врста загонетке. Шахисти већ знају како скаче коњ на шаховској табли, а за оне који то не знају објаснићемо. Коњ прескочи једно поље, али, уместо да стане на следеће, скрене за једно поље устрану, лево или десно. То се, уосталом, види лепо на слици 1.

Е, видите, тако се мора скакати и кад се решава коњички скок. Почните од једног слога, па онда тражите с којим бисте га, скачући као коњ у шаху, могли везати па да то нешто значи. На слици 2, например, треба поћи од првог слога у првом реду (НЕ) и ићи даље. Одмах ћемо вам рећи шта тај коњички скок казује, да би вам било јасније како се скаче. Одгонетка претставља стихове из народне песме:

(сл. 1)

	НЕ	ВО	ВА	
	ПО	КРИ	МОЈ	ГО
	РИ	НЕ	НИ	БУ
	ВО	НИ	ТИ	СИ
ПО	И	ПО	БО	
ВЕЋ	ДИ	ВИ	ГА	
СТИ	СТРИ	ГА	ПРАВ	
	МА	НО	ЧЕ	

(сл. 2)

Немој, сине, говорити криво, ни по бабу ни по стричевима, већ по правди бога истинога.

Идући пут поставићемо само загонетку, а одгонетку наћите ви сами. Јер, ако сте ово пажљиво прочитали, онда знате како коњички скок треба решавати.

ТАЈАНСТВЕНИ КРУЖИЋИ

А	Т	С	А	П
	М	А	Ц	
	Е	Л	И	
И	Г	Р	Т	К
Т	А	А	У	А
	Р	У	Г	
	И	Г	Н	
К	Б	А	Е	С
Р	А	Ј	К	А
Е	Ж	У	П	Р
Ј	А	Г	Ћ	Е
И	Л		О	К
В	Е		С	О

У овим кружићима крију се имена двадесет животиња. Ви ћете их лако наћи ако пажљиво читате слова у разним правцима, и то преко кругова који су спојени цртицом.

(Решење: магарац, мајмун, медвед, јарац, мрав, сова, вук, куна, тигар, коза, рис, рак, соко, кос, ос, сарага, крава, змијски цар, во, кит).

НЕОБИЧАН РАЧУН

1×9+ 2=11
12×9+ 3=111
123×9+ 4=1111
1234×9+ 5=11111
12345×9+ 6=111111
123456×9+ 7=1111111
1234567×9+ 8=11111111
12345678×9+ 9=111111111
123456789×9+10=1111111111

ИЗЛЕТНИЧКА ЗАГОНЕТКА

Четири брачна пара пошла су на излет на Авалу. Са собом су понели и 32 сендвича. Кад су увече пошли кући, није било више ниједног сендвича. Марија се задовољила једним, Ана је појела два, Јованка три, а Јелисавета четири сендвича. Мужеви су били гладнији, изузев Јована Грегорића, који је појео исто толико сендвича колико и његова жена, док је Јевта Јовановић појео два пута више од своје жене, Воја Симић три пута, а Петар Дамјановић четири пута више.

Е, сад погодите како се презива која жена! Ако не можете, ми ћемо вам рећи: Мара Симић, Ана Дамјановић, Јованка Грегорић и Јелисавета Јовановић, јер су Симић и Грегорић појели по три, а Дамјановић и Јовановић по осам сендвича.

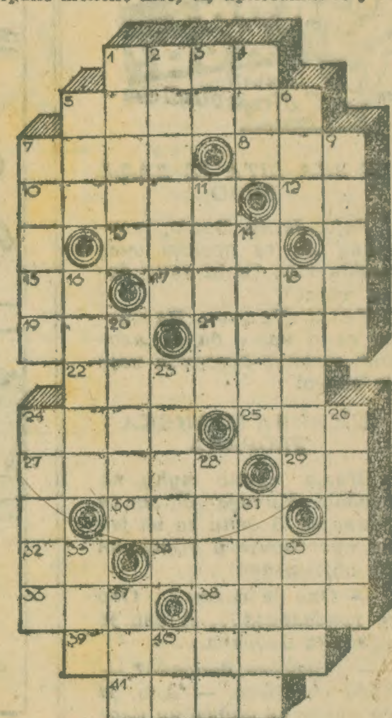
У једном потезу

С мало пажње и мало рачуна,
Једном цртом — направ'те мајмуна!

Водоравно: 1) један инсекат; 5) град на Сочи; 7) женско име; 8) свеза; 10) последње слово грчке азбуке; 12) слово латинице; 13) римски домаћи богови; 15) слово латинице; 17) покрајина у Јужноафричкој Унији; 19) десна притока Дрине; 21) отплата; 22) независна кнежевина у Средоземљу; 24) река у Војводини; 25) река у средњој Азији, дуга близу 3.000 км; 27) коралска острва у топлим морима; 29) страно мушко име; 30) слик; 32) оснивач француске династије Капета; 34) ковина; 36) врста јужног воћа; 38) мера за тежину; 39) страно женско име; 41) пристаниште у Јемену.

Усправно: 1) образац, узорак; 2) торнадо; 3) лична заменица; 4) мушко име; 5) део игре у тенису; 6) аждаје; 7) шведски хемичар проналазач динамита; 9) полупаразитска биљка; 11) врста папагаја; 14) острво у Јонском Мору; 16) највиша и најнижа утврђена цена; 18) део материје (множ.); 20) планина у Далмацији; 23) риба манић; 24) материја за штављење кожа; 26) улегнуће у крашком пределу; 28) имовина; 31) египатска богиња са крављом главом; 33) мост или насип за пристајање бродова; 35) женско име; 37) оквир; 40) хемиски знак за молибден.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Пелопонез; 8) ода; 9) ива; 10) та; 11) али; 13) ом; 14) Атина; 15) Марица; 17) ат; 18) Адела; 19) Ана; 20) кана; 21) амок; 22) на; 23) Блед; 24) Ж(ид) А(ндре); 25) гребен; 27) унија; 28) ла; 30) ума; 31) С(танко) В(раз); 32) ало; 34) ови; 35) Валеријан; 38) Крит; 39) река; 40) амбасадор.

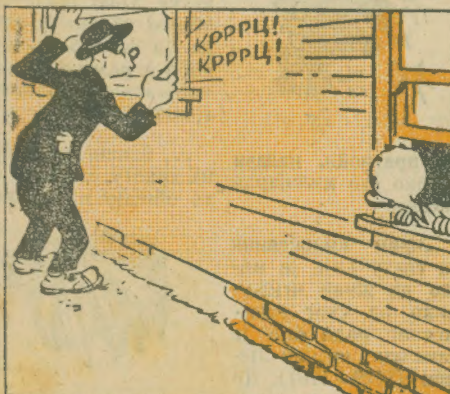
Усправно: 1) Петомак; 2) еда; 3) ла. 4) полица; 5) ни; 6) ево; 7) заметак; 11) Атила; 12) ина; 14) арена; 16) Адана; 17) аноде; 19) амеба; 21) алеја; 23) бример; 24) жилавка; 25) гну; 26) новинар; 29) аларм; 31) свако; 33) Олиб; 34) ојед; 36) ета; 37) Ира.

Који је ОДГОВОР тачан

РОДОДЕНДРОН је:

дивља животиња
афрички град
биљка
угашени јужноамерички вулкан

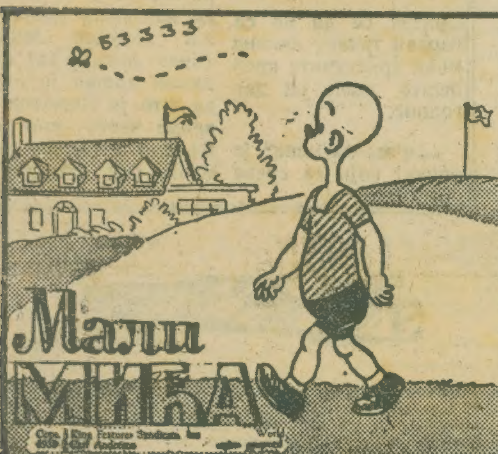
КЕРКОПИ су:

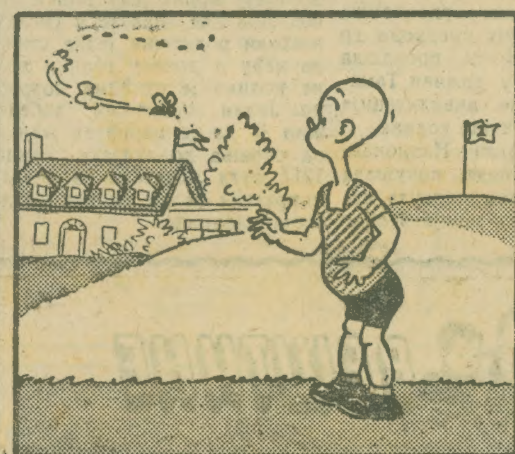
једно сазвежђе
средњовековни витезови
митолошке личности
преисториска налазишта

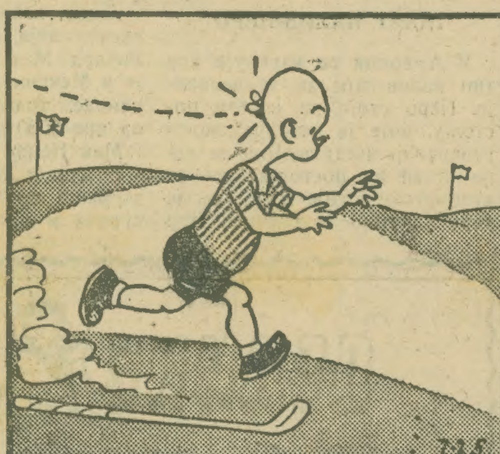
ОДГОВОР:

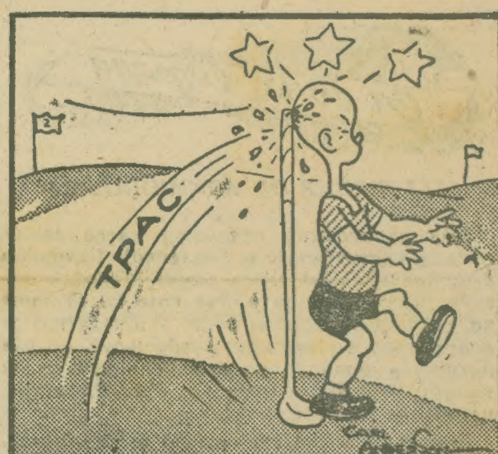
РОДОДЕНДРОН је фамилија жбунастих биљака с лепим левкастим цветовима које расту претежно по високим планинама Европе, Азије и Северне Америке. Многе су зимзелене. Једна од њених врста је и алписка ружа која расте и на планинама Балканског Полуострва.

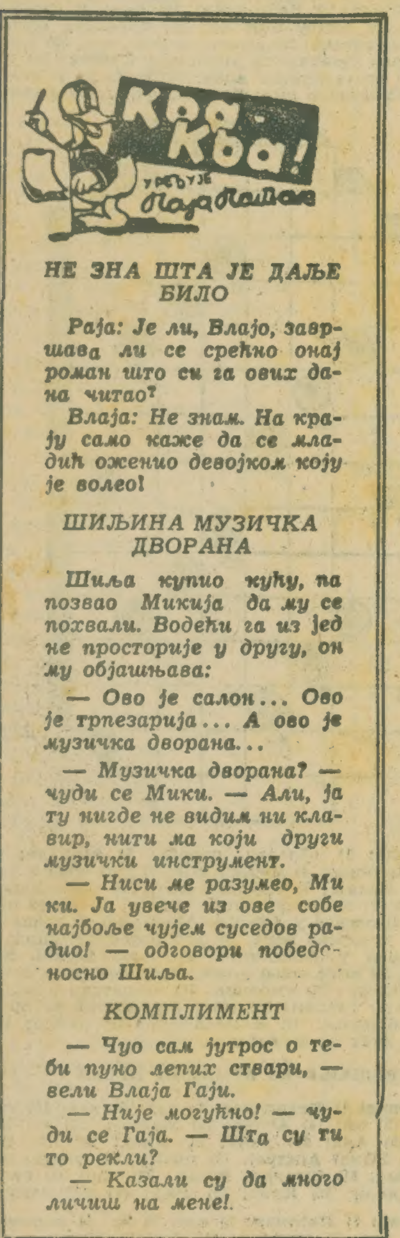
КЕРКОПИ су, по грчкој митологији, два несташна ђаволчића који су путницима правили свакојаке пакости и неприлике. Херкул их је био ухватио и везао, али их је доцније, шале ради, пустио на слободу. У фигуративном смислу ова реч значи: угурсузи, враголани.

НЕ ЗНА ШТА ЈЕ ДАЉЕ БИЛО

Раја: Је ли, Влајо, завршава ли се срећно онај роман што си га ових дана читао?
Влаја: Не знам. На крају само каже да се младић оженио девојком коју је волео!

ШИЉИНА МУЗИЧКА ДВОРАНА

Шиља купио кућу, па позвао Микија да му се похвали. Водећи га из једне просторије у другу, он му објашњава:

— Ово је салон... Ово је трпезарија... А ово је музичка дворана...

— Музичка дворана? — чуди се Мики. — Али, ја ту нигде не видим ни клавир, нити ма који други музички инструмент.
— Ниси ме разумео, Мики. Ја увече из ове собе најбоље чујем суседов радио! — одговори победоносно Шиља.

КОМПЛИМЕНТ

— Чуо сам јутрос о теби пуно лепих ствари, — вели Влаја Гаји.
— Није могућно! — чуди се Гаја. — Шта су ти то рекли?
— Казали су да много личиш на мене!

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.